

Tak fordi jeg er blevet inviteret til at sige lidt her ved Valborgsbålet i aften.

Ifølge statistikken er der ca. 1025 piger og kvinder i Danmark, der hedder Valborg. Der er til sammenligning kun ca. 600, der hedder Hedvig.

I aften lægger Hedvig hus til Valborg – i hvert fald til os, der har lagt vejen forbi, for at fejre Valborg eller det, der nu er tilbage af hende, for hun er jo død for mange år siden.

Men det er Jesus jo også, og ham fejrer vi jo også hvert år – endda op til flere gange.

Det, at man er død, betyder altså ikke, at man ikke kan fejres. Tværtimod kunne jeg næsten fristes til at sige. Når man først er død, kan man jo ikke plette sit renommé yderligere, og man kan heller ikke modsætte sig, hvad eftertiden finder på. En død har så at sige overladt sin skæbne til andre, og man må nærmest betragtes som fritaget for yderligere ansvar.

Lad os lige få det overstået med det samme. Lidt fakta – direkte fra et leksikon: Den Valborg, som har lagt navn til dette lille aftenparty, var oprindeligt en engelsk prinsesse. Hun rejste til Tyskland, og der døde hun med titel af abbedisse på et kloster i det herrens år 779. Hun må være død tidligt på året, for hun helgenkåres den 1. maj samme år, og sådan en anerkendelse tilfalder jo kun de døde.

Egentlig skulle hun jo så fejres den 1. maj og ikke den 30. april. Men det har altid været den sidste aften i april, der måtte lægge navn til Valborg. Her i nyere tid kunne man jo sige, at det giver mening at varme lidt op til 1. maj med bål og opbyggelige taler. 1. maj har man jo ikke tid, der skal man jo ud med de røde faner, hvis man ellers kan finde dem og vil vise sig offentlig med den slags synspunkter.

Sandheden er da også, at antallet af Valborgsaften-arrangementer er støt stigende og antallet af 1. maj-arrangementer tilsvarende er støt faldende. Det er i år vel ca. 12 år siden, der sidst var 1. maj-møde på Læsø og flagstangen i Storskoven lige over for Plantørboligen nord for Byrum havde et flag i toppen.

Der er en imidlertid en markant forskel på Valborgs 1. maj og så 1. maj som arbejdernes internationale kampdag.

Valborg er sådan en gang sødgrød, som alle kan være enige om.

Linjer og traditioner er helt tilbage fra jernalderen.

Valborgsaften var den aften, hvor magien var særlig stærk. Det var på denne aften, at hekse, troldfolk og ellepiger kom frem fra deres skjul for at drive gæk eller det, der var værre, med menneskerne på jorden.

Det var selvsamme aften, hvor man bandt majsstangen og dansede omkring som et tegn på forårets komme, hvorefter man samlede sig i bålets skær for at nyde aftenen i hinandens selskab med god musik, historier, mad og drikke.

Og så har en majstang i øvrigt intet med måneden maj at gøre. Ordet Majstang kommer af, at stangen majes ud i betydningen dækkes med løv. Men det er jo en helt anden historie.

Så Valborgsaften er også nogen med årstidsskift – vinteren er helt slut – nu er det forår. Man kan have ædt hele sit forråd – nye forsyninger er på vej.

Hvad Valborg egentlig har med det hele at gøre er lidt uklart. Men lad os bare tage hende med. En ganske udmærket kvinde, der sikkert har gjort gode gerninger bedre – en individualist, som man nok kun bør beundre.

1. maj i betydningen arbejdernes internationale kampdag er unægtelig noget andet. Arbejdernes internationale kampdag har aldrig været sødgrød, og det har aldrig været noget, man kunne enes om.

Det har været og er vel stadig noget med fællesskab og solidaritet og klassekamp. Og det var sjældent kvasbunker og haveaffald, man tænkte på, når man proklamerede, at nu skulle der sættes brand i sagerne. Det var samfundets institutioner, der skulle rystes og væltes. Magthavere og kapitalister, kreglere og småsvindlere skulle stå til ansvar for deres ugerninger.

På få udvalgte steder vil man også i morgen kunne høre denne retorik.

Men helt overordnet er den ikke særlig moderne mere. 1. maj er blevet til mig først – og derfor stiger antallet af Valborgtaler, hvor anledningen er ufarlig, i takt med at antallet af revolutionstaler falder.

Jeg ved ikke rigtig, om jeg synes, det er godt eller skidt.

Der er efterhånden blevet trængsel i kalenderen i forhold til alt det, der skal fejres og markeres.

Der er ikke den gode sag, der ikke har fået sin egen dag. Jeg nævner bare i flæng: Juledag, Madens Dag, Havets Dag, kvindernes kampdag, FN-dag, Mors dag og Fars Dag, Valentins dag, Æblets Dag, handicapdag, lærerens dag, skovens dag, første skoledag, Forsvarets dag, Sukkersyge børns dag, verdens miljødag, de vilde dyrs dag (det er 4. september), verdens fødevarer dag, befrielsesdagen, Kyndelmisse, Valdemarsdag, Dybbøldagen, Mikkelsdag, Smagens dag, Halloween, Mortens og Valborg aften.

Der er nærmest ikke en eneste dag, der ikke giver anledning til en til en eller anden markering af et eller andet.

Noget af det seneste, der er indført, er Arkitekturens dag. Det er 1. oktober, så den har ikke engang kunne finde sin egen dag. Den må dele. 1. oktober er nemlig også Ældredag.

I 1786 indførte en kongelig forordning Store Bededag. Det var sådan en rationaliserings- og afbureaukratiseringsforanstaltning, der blev indført. Med et pennestrøg fjernede kongen på biskop Baggers forslag alle de sære og særlige hele og halve fridage og fester, som diverse helgener og sankter havde givet anledning til siden før reformationen.

Det kan jo godt være det er på tide at rydde lidt op igen.

Det er der nu ikke noget, der tyder på, at nogen tager fat på. Tværtimod. Listen bliver længere og længere år for år. Der er så mange gode sager at tage fat på. Øllets dag f.eks – første lørdag i september.

Mennesker har vist altid haft en trang til at fejre. Behovet for traditioner ligger nærmest på niveau med behovet for søvn og sex.

Vi taler om højtide, når vi f.eks. skal beskrive jul og påske og den slags. Men hvad betyder højtide egentlig? Det betyder såmænd høj tid – altså en tid, der er høj, særlig og anderledes og på den måde forskellig fra almindelig tid, der bare er tid og hverdag og skal leves i slid og slæb.

Traditionerne og højtiderne er samtidig noget, der får vores liv sat i et perspektiv. Det er noget, vi glæder os til, noget vi bruger som et afsæt til at leve videre, og tid hvor eftertanke får plads. Der knytter sig bestemte handlinger til traditioner og højtider. På den ene side er man fri for at forholde sig til dem – de er der bare, og man får frigjort tid til at tænke sig om og gøre status. Religionsfænomenologisk taler man om overgangsriter i forbindelse med højtiderne og det at fejre noget. Det enkelte menneske går så at sige fra en tilstand til en anden – eller i det mindste mental situation.

Det er så et godt spørgsmål, hvor mange af sådanne overgangsriter og fester, der er plads til. Er der ved at gå inflation i det? Kan man med samme alvor blive ved med at fylde mindeværdige begivenheder og højtider ind i rækken af hverdage?

Selvfølgelig kan man ikke det. Det ender med at blive det rene pjat.

Hver mand finder sin egen favorit blandt de utallige tilbud om særlige mærkedage, og så fejrer man den. Alene eller evt. sammen med et par gode venner.

Hvorfor fejrer vi f.eks. Valborgs aften? Giver det overhovedet nogen mening, at vi er samlet her en skøn lørdag aften for at brænde affald og drikke en kop kaffe med hjemmebag?

Rykker det, eller flytter det noget? Næppe.

Det er hyggeligt – og det har selvfølgelig en værdi. Jeg har altid ment, at hvis man skal være sammen med nogen, så skal man være sammen om noget. At være sammen bare for at være sammen – det nærmer sig tomgang.

Men måske kan vi løfte ambitionsniveauet lidt. Måske ikke, hvis vi holder fast i Valborg som begrundelse for at samles. Eller Morten eller Valdemar eller mor eller far eller æbler og pærer.

Og der er brug for at ambitionsniveauet løftes. Der er masser af kæmpe udfordringer at samles om.

Første maj var i gamle dage også skiftedag. Altså den dag, hvor man kunne opsigte sin tyendestilling. Søge nye udfordringer.

Jeg er jo næppe blevet bedt om at sige lidt i aften, fordi jeg nok mener noget spændende om højtider og mærkedage.

Jeg gætter på, at der hviler en vis forventning om, at jeg siger noget om, hvordan det går på Læsø – evt. set fra den kommunale højborg, hvor jeg jo til daglig beflitter mig med kunst og kultur og en hel del andre kommunale – ikke-kerneydelse.

Det hurtige svar er, at det går, men at det går lidt skidt.

Vi bliver hastigt færre og færre, økonomien strammer til. Vi må formodentlig også i år skære et par millioner af pølsen. Vores nye fremtidssymbol – byggeriet af en ny børnehave – styrtede sammen i en vinterstorm – og nogle byggekloge mener, at vi skal rive det hele ned og begynde forfra, vores blå flag afskaffede vi for flere år siden – ikke fordi vores badevand er blevet dårligere, men fordi flaget var blevet for dyrt. Færgen sejler med den fart, færgen sejler med – det skal der ikke lave som på. Vores to fyrtårne inden for turismen – Læsø Salt og Læsø Kur – har en mildt sagt lidt anstrengt driftsøkonomi, vores deltagelse omkring Jorns Hus med Jorn-Læsø-legatet hudflettes på det kraftigste, af de sværvægtede inden for kunstverdenen, der så kærligt bakkede op i starten, grøfter og vandløb gror til, der vælter olieforurening ud i Østerby Havn, der i øvrigt er ved at falde sammen. Vi har lige fået en sundhedsprofil, der siger at læsøboerne er det folkefærd i regionen, der ryger mest, drikker mest og er mest overvægtig.

Der er nok at tage fat på.

Kommunalbestyrelsen har besluttet, at kommuneplanen skal have en ny vision. Man har opgivet den målsætning, at befolkningstallet skal stige med et eller andet antal mennesker over de næste fem – ti år. Sådan har der altid stået og sådan er det aldrig gået. Nu vil man formulere en vision, der tager udgangspunkt i, at vi ikke skal være færre end 1600 mennesker i 2020. Så er der vel en mulighed for at nå sit mål.

Der er selvfølgelig også lyspunkter.

Museet kan forhåbentlig se lyset for enden af tunnelen. En flytning til en helt nyrenoveret ejendom lige i hjertet af Byrum – det bliver stort. Vi er i gang med at indfase el-biler og el-bus og der startes nye foreninger med korte mellemrum: en modeljernbaneklub, en kiteklub, en motorcross-klub og Hedvigs Hus har fået mulighed for at lave omfattende renoveringer.

Det skal dog desværre indrømmes, at lyspunkterne ofte hænger sammen med tilskud. Så vores bøn til resten af verden, både regionen, regeringen, EU og resten af verden er: send flere penge, så kan vi godt klare os.

Udkantsproblemer er virkelighed og hverdag her hos os.

Der er desværre nok en reel risiko for at der også i Danmark opstår den situation, som man kender fra andre europæiske lande, at hele landsbyer bliver forladt – ingen kan bo der.

Situationen på Lolland-Falster varslers lidt i den retning, og Læsø er næppe fritaget for at følge de almindelige love for urbanisering og befolkningsudvikling.

Det er selvfølgelig et argument, at de store bysamfund og deres indbyggere skylder os de penge.

Vi får gennem udligningsordninger hvert år en lille tilskud til driften, men de enorme summer, som de store byer modtager i indirekte tilskud gennem finansiering af infrastruktur og institutioner som læreranstalter og sygehuse og domstole og skattecetre og som afleder forbrug og kommuneskat fra de ansatte til netop de store byer overstiger mange gange de almisser, der sendes ud på landet. Og det er altså penge, som vi er med til at betale.

Man behøver ikke en matematisk studentereksamen for at regne ud, at f.eks. Læsøs nettobidrag til Danmarks drift er positivt.

Men det er jo ikke et argument, der tæller, når der ikke er andre end os selv, der vil høre på det.

Vi står derfor, hvor vi står. Og nu er det vores overlevelse som selvstændig samfund og kommune, der er truet.

Vi kan derfor nemt finde noget at være sammen om. Så det giver en mening at være sammen

Jeg vil selvfølgelig ikke anbefale, at vi ikke kan bruge både Valborg og Valdemar og Mikkel og Morten og sukkersyge børn og Skt. Hans som anledning til at samles og holde en lille fest. Men vi skal først og fremmest hække sammen i de få hverdage, der er tilbage mellem alle festerne og højtiderne, og gennem hårdt arbejde og en frivillig indsats få det bedst mulige ud af det umulige – at holde Læsø i live og bevare et aktivt sted at leve for både unge og gamle og et spændende sted at ankre op og besøge for gæster, venner og bekendte. Et samfund i den yderste udkant, hvor vi hele tiden spørger os selv: hvad kan jeg gøre for Læsø – og ikke mere så meget, hvad kan Læsø give og gøre for mig. Der vil efterhånden ikke blive meget tilbage. Men glæden ved give og bidrage, den kan man aldrig tage fra mennesker.

Tak fordi I gad høre på mig.

Og fortsat god aften og fest i mindet om prinsesse og abbedisse Valburgis Virginis, født Walburg i Wessex, England i 710, og død i klosteret i Heidenheim i Tyskland i 779.